

hyperlinks depending on the aims of learning; organization of the individual work of students with the web-site; quick access to the informational blocks of the web-site.

Key words: reading competence, partially on-line learning, web-site, skills, sub-skills, facilities.

Подано до редакції 30.03.2015.

УДК 378.147:74-052

© 2015

Сичікова Я.О., Ковачов С.С.

ДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОЛАЖУ ЯК МЕТОДУ НАВЧАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ

У статті розглядається проблема визначенні шляхів впровадження інформаційних технологій у процес професійної підготовки майбутніх учителів технології на основі реалізації методу колажу. Колаж є одним з інноваційних методів навчання творчості, що володіє виховним і освітнім значенням у розвитку студентів, і може бути використаний в системі вищої технологічної та дизайнерської освіти, формуючи у студентів творче і креативне мислення.

Ключові слова: колаж, метод навчання, творчі здібності, технологічна освіта.

Постановка проблеми у загальному вигляді... На сучасному етапі в Україні відбувається інтеграція існуючої системи освіти у світовий освітній простір. Одним з ключових моментів становлення нової системи освіти є глобальна інформатизація. Пріоритетом виступає формування всебічно розвинутої, активної, творчої особистості. Виховання творчого ставлення до справи розуміють, як уміння бачити красу в буденних речах, здатність креативно мислити, подавати інформацію в нестандартному вигляді. Використання інформаційних технологій відкриває нові перспективи у творчій освіті, створює передумови для модернізації освітньої сфери. Інформаційно-комунікаційна компетентність визначає рівень освіченості та професійної компетентності людини, а творче мислення визначає вміння вирішувати нестандартні завдання або знаходити принципово нові підходи до проблемної ситуації. Передовими є ті країни, населення яких здатне пропонувати творчі, тобто креативні та альтернативні ідеї і прийоми вирішення завдань. У цьому аспекті під креативністю слід розуміти творчі здібності індивіда – здатності породжувати незвичні ідеї, відхилятися від традиційних схем мислення, швидко вирішувати проблемні ситуації [4, с. 5]. Засвоєння знань про світ – це процес суспільного і навчального пізнання, що вимагає від індивіда, насамперед, загального сприйняття. Найважливішим завданням професійної підготовки вчителя технології є розвиток креативності. У зв'язку з цим методи навчання повинні носити творчий характер. Серед таких методів слід зазначити метод колажу, як особливий вид художньої творчості. В умовах переходу до інформаційного суспільства актуальною проблемою є підготовка педагогічних кадрів, які володіють сучасними прогресивними технологіями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Питаннями використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті займалися Н. Апатова, Т. Архіпова, В. Безуглий, Н. Белявіна, Н. Бойко, Н. Сосницька, М. Желдак. Теоретичні положення розвитку творчих здібностей розглядали в своїх працях А. Лук, Р.Немов, Я. Пономарьов С. Рубінштейн, Б. Теплов. Підготовці майбутніх вчителів технології присвячені праці О. Коберника, В. Гусєва, А. Малихіна та ін. Проте методика підготовки майбутнього вчителя технології на основі ІКТ недостатньо реалізована і потребує вдосконалення з акцентом на розвиток творчих здібностей майбутніх вчителів технології.

Формулювання цілей статті... Мета даної статті полягала у визначенні шляхів впровадження інформаційних технологій у процес професійної підготовки майбутніх учителів технології на основі реалізації методу колажу.

Виклад основного матеріалу дослідження... Інноваційні методи розвитку творчих здібностей взаємопов'язані з інформаційними технологіями. Прогресивним засобом розвитку творчих здібностей у майбутніх вчителів технології є створення графічного колажу за допомогою ІТ технологій.

У сучасній науковій літературі особливу увагу зосереджено на тому, що інноваційні підходи до навчання студентів повинні бути системними і охоплювати всі аспекти навчально-виховної роботи при підготовці майбутніх фахівців. У цьому аспекті необхідним є переосмислення теоретичних та практичних підходів до змісту освіти, професійно-педагогічної підготовки викладачів, розробці нових технологій і методів навчання [1, с. 5].

Впровадження психолого-педагогічних інновацій у сферу навчання з можливо при виконанні ряду підготовчих робіт [2; 6; 7]:

- розробки інноваційних технологій з прив'язкою їх до конкретних тем;
- забезпечення варіативності змістовної частини навчання відповідно до запитів різних груп слухачів;
- введення диференційованого підходу до навчання;
- удосконалення матеріально-технічної бази;
- розробки та впровадження системи мотивації викладачів, стимулюючої їх до впровадження інноваційних форм навчання;

- розробки та впровадження (з систематичним проведенням моніторингу) системи оцінки ефективності навчання.

Важливою умовою інноваційного процесу і об'єктивною необхідністю в інноваційній діяльності педагога є творчість. Тому основу і зміст інноваційних освітніх процесів становить творча інноваційна діяльність викладача, сутність якої полягає в оновленні педагогічного процесу, внесенні до нього творчих змін [1, с. 8]. Заняття будуть більш ефективними, якщо на них використовуватимуться різноманітні форми навчання, якщо у слухачів буде можливість не тільки слухати, але й дивитися візуальні матеріали, задавати питання, практикуватися на обладнанні, обговорювати різні робочі ситуації і важливі проблеми [2].

Одним з актуальних аспектів інноваційної діяльності є володіння і активне використання викладачами методів самопізнання, самооцінки та саморозвитку, педагогічної рефлексії, необхідних для вироблення оптимального індивідуального стилю педагогічної діяльності [5].

У цьому сенсі інноваційна технологія розуміється як системний метод проектування, реалізації, оцінки, корекції і подальшого відтворення навчально-виховного процесу, характерними рисами якої є: діагностичне формулювання цілей; орієнтація всіх навчальних процедур на гарантоване досягнення цілей; оперативний зворотний зв'язок, оцінка поточних і підсумкових результатів; відтворюваність навчально-виховного процесу [1; 2].

З метою підвищення якості підготовки фахівця, активізації пізнавальної діяльності студентів, розкриття творчого потенціалу, організації навчального процесу з високим рівнем самостійності викладачу при підготовці майбутнього вчителя технології доцільно застосовувати в роботі такі освітні технології: особистісно-орієнтовані навчання, проблемне навчання, тестові форми контролю знань, блочно-модульне навчання, метод проектів, кейс-метод, кредитно-модульна система оцінки, навчання у співпраці, різнорівневі навчання, проведення бінарного уроку, дистанційне навчання, застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій тощо.

Завдання, поставлені перед майбутнім учителем технології, вимагають переорієнтації та вдосконалення окремих ланок навчально-виховного процесу щодо його вдосконалення.

Переваги застосування інноваційних технологій перед традиційним навчанням в тому, що при їх застосуванні змінюються функції викладача і студента, викладач стає консультантом-координатором (а не виконує інформуючо-контролюючу функцію), а студентам надається велика самостійність у виборі шляхів засвоєння навчального матеріалу.

Інноваційні технології дають широкі можливості диференціації та індивідуалізації навчальної діяльності.

Традиційно колаж тлумачиться як включення за допомогою монтажу в твори літератури і мистецтва різностильових об'єктів або тем для посилення загального ідейно-естетичного впливу [10]. Метою створення колажу може бути графічна ілюстрація з яскраво вираженим ефектом несподіванки від поєднання різнорідних матеріалів, стилів, ресурсів.

Колаж використовується головним чином як спосіб для імпровізації, для отримання гостроти образу за рахунок зіткнення на перший погляд несумісних елементів, стилів, підходів, поєднання несполучуваного [3]. У цьому аспекті колаж слід розуміти як елемент художньої творчості, що сприяє розвитку уяви, просторового мислення, колористичного сприйняття, формування естетичної культури та емоційної чуйності. Навички та вміння художньої творчості дають можливість задоволення потреби в творенні, реалізації потреби створювати, змінювати, творити.

Колаж як метод навчання здатний реалізовувати найважливіші педагогічні функції:

- розвиток естетичного смаку і художньої уяви;
- розвиток конструкторського мислення;
- знайомство з поняттям «технологія» як поетапного виконання завдання;
- вміння створювати красиві і естетично грамотні композиції;
- формування колористичного сприйняття;
- розвиток творчих здібностей та комунікативних навичок;
- вміння обробляти та подавати інформацію в стислому, лаконічному вигляді;
- навички планування діяльності;
- вміння передбачати кінцевий результат та оцінювання результату праці [3, с. 10].

Важливо відзначити, що автору в роботі над графічним колажем за допомогою ІТ технологій не потрібні спеціальні навички малювання. Ця особливість дозволяє відкрити творчі здібності людини, які раніше були йому недоступні.

Доведено, що людина інтелектуально розвивається і працює більш продуктивно тільки в тій сфері діяльності, яка приносить йому моральне задоволення і викликає гордість за виконану працю. У теперішній час існує безліч різних методів і програм з розвитку творчих здібностей людини. Потрібен раціональний підхід до вибору оптимальних методів за часом і перспектив на отриманий результат. Слід зазначити, що в процесі створення графічного колажу студент має безпосередню можливість працювати з необхідними йому ресурсами,

маючи при цьому повноцінний зоровий контакт і можливість спостерігати за поточними змінами в їх властивостях [2, с. 8]. Ця властивість дозволяє реалізувати найважливіший принцип педагогіки – наочність.

Суть методу колажу полягає в емоційно-образному втіленні і проектуванні образу. Сьогодні, колаж є основним методом при створенні об'єктів різноманітного призначення – поліграфічна та рекламна продукція, навчальні плакати та буклети, об'єкти предметно-просторового середовища. Колаж дозволяє зняти шаблонне сприйняття, розширити діапазон пошуку гармонії і контрастів в навколишньому світі і художній творчості. Метод колажу спрямований на зняття обмежень сприйняття, що стосуються кольору, форми, фактури і текстури предметів [7].

Створюючи графічний колаж, використовуючи комп'ютерні технології, автор має можливість швидко змінювати його параметри (положення, відтінки, непрозорість, різкість і тощо), вибирати найкращі варіанти, завжди маючи можливість моментально повернути попередній результат, що суттєво економить час і дає можливість досягти найкращих результатів. Проробляючи дані операції безліч разів, людина може вже мислимо уявляти, яке зображення буде виглядати краще і які зміни слід провести для оптимального результату. Цей метод формує естетичний смак людини, виробляє його індивідуальний стиль, і розвиває творче мислення.

Колаж є засобом кодування / декодування інформації, робить процес обробки і передачі інформації наочним, зрозумілим, контрольованим і керованим.

Усвідомлення студентом мети навчальної діяльності як системи творчих завдань забезпечує вибір дій по досягненню цієї мети і відповідних засобів (інтелектуальних, практичних і предметних), що визначають творчий характер цієї діяльності [6, с. 7].

Колаж – універсальний метод методико-педагогічного, освітнього впливу на учнів, характерними ознаками якого є оригінальність форми і змісту. Як засіб навчання, колаж відповідає всім вимогам, що пред'являються до нього :

- виступає в матеріальній формі, являючись знаряддям праці учня і вчителя;
- орієнтований на цілі навчання, виконуючи функцію впровадження комплексу цілей і завдань в практику;
- втілює в структурно-схематичній формі певний обсяг змісту, пов'язаного з ключовим поняттям колажу;
- відповідає сучасним методичним напрямкам, ґрунтуючись на найбільш прогресивних приватнометодичних принципах (комунікативна необхідність і достатність, навчально-методична доцільність, тематико-ситуативна співвіднесеність);

- є кінцевим результатом прийому колажування, його фіксованим відображенням [6 – 8].

Вдосконалення навичок колажування полягає в оптимізації прийомів роботи над навчальним завданням і самостійним художнім або технічним твором. У цьому контексті колаж є універсальним, мобільним методом пошуку композиції і образно-пластичної мови твору, а також способом створення самостійного проекту.

Колажування – універсальний і багатоступінчатий процес, який передбачає :

- відбір матеріалів образотворчого, графічного і текстового ряду;
- організацію відібраних матеріалів в блок-колаж, навчальний параграф, що складається в залежності від усієї ієрархії цілей і завдань;

- роботу з вивчення предметів і матеріалів блоку-колажу з метою формування адекватного уявлення про ключове поняття, ядрі блоку-колажу;

- безпосереднє дизайнерське виконання колажу і представлення результатів діяльності [1, с. 2].

За формою колаж нагадує плакат або стінгазету. У центрі знаходиться ключове поняття-ядро, а навколо нього розташовуються поняття-супутники, які становлять його фонове оточення. За змістом колаж характеризується інформативністю і наочністю – велика кількість картинок, зображень, короткою різноплановою текстовою інформацією, наявність схем, діаграм, зв'язків.

Колажування реалізується за допомогою створення візуальної моделі, яка включає в себе певні етапи:

1. Підготовчий:

- 1.1. Визначення мети моделювання.
- 1.2. Визначення сценарію повного циклу моделювання.
- 1.3. Вибір інформаційного середовища, в якій буде реалізовано візуальне моделювання.
- 1.4. Визначення колірних і тональних відносин.

2. Основний:

- 2.1. Надання палітри і системи візуальної передачі.
- 2.2. Надання параметрів подання ракурсів і масштабів.
- 2.3. Робота над ескізом.
- 2.4. Створення роботи з урахуванням основної задумки і прийнятих параметрів.

3. Завершальний:

- 3.1. Доопрацювання композиції у відповідності з початковим або видозміненим задумом.
- 3.2. Оцінка і презентація мистецького продукту (оформлення, експонування).

3.3. Розробка механізмів інформаційного захисту [4, с. 9].

Робота над ескізами в техніці колажу розвиває у студентів цілісне бачення природи, творче мислення при компонуванні елементів композиції і виборі колірних поєднань. Метод колажного ескізування є ефективним у педагогічній практиці і дозволяє активізувати творче мислення на стадії композиційного задуму [3].

Висновки... Прийом колажування сприяє накопиченню досвіду побудови зорових логічних опор, створює передумови для розвитку абстрактного мислення, а також навичок самостійної роботи студентів. Колажування розвиває вміння збирати, систематизувати та узагальнювати інформацію, необхідну для виготовлення колажу. Таким чином, колаж є одним з інноваційних методів навчання творчості, що володіє виховним і освітнім значенням у розвитку студентів, і може бути використаний в системі вищої технологічної та дизайнерської освіти, формуючи у студентів творче і креативне мислення.

Перспективи дослідження пов'язані з розробкою методик освоєння техніки графічного колажу студентами технологічної освіти з поглибленим дослідженням процесів художнього та особистісного розвитку в процесі занять цим видом декоративно-прикладного мистецтва.

Нині ведеться інтенсивний пошук і впровадження нових форм і методів навчання студентів. У зв'язку з цим, одними з основних завдань, які повинен ставити перед собою сучасний викладач, є наступні: проведення навчання в інтерактивному режимі; підвищення інтересу студентів до досліджуваної дисципліни; наближення процесу навчання до практики повсякденного життя, а саме: формування навичок комунікації, адаптація до швидкозмінних умов життя, соціалізація, підвищення психологічної стресостійкості, навчання навичкам врегулювання конфліктів і т.д. [2, 5, 9].

Використана література :

1. Арнхейм Р. Мистецтво і візуальне сприйняття / Р.Арнхейм. – М. : Прогрес, 1974. – 392 с.
2. Беспалова М.С. Техніка коллажирования як спосіб розвитку умінь монологічного мовлення на уроках англійської мови / М.С.Беспалова // Нові технології у навчанні іноземних мов: збірник статей регіональної науково-практичної студентської конференції. – Омськ : Изд-во Ом. держ. Ун-та, 2012. – 92 с.
3. Векслер А.К. Колаж в системі професійної підготовки художника-педагога: Дис. канд. пед. наук / А.К. Векслер. – Петербург, 2011. – 278 с.
4. Векслер А.К. Методико-педагогічні аспекти викладання колажу в мистецькій освіті в ХХ столітті / А.К.Векслер // Наукові проблеми гуманітарних досліджень. – Випуск 11. – Науково-теоретичний журнал. – П'ятигорск. – 2010. – С. 104–111.
5. Головін С.Ю. Словник практичного психолога / С.Ю.Головін. Мінськ : Харвест, 1998. – 301 с.
6. Драйден Гордон Революція в навчанні. Навчити світ вчитися по-новому / Драйден Гордон, Вос. Джанет. – М. : Парвіне, 2003. – 670 с.
7. Русакова Т.Г. Колаж як метод у системі професійної підготовки студентів дизайнерів / Т.Г.Русакова, С.Г.Шлеюк, Е.А.Левіна // Вісник ОДУ. – 2014. – №5 (166). – С. 194-199.
8. Сисоева С.О. Теоретичні і методичні основи підготовки вчителя до формування творчої особистості учня: Автор. ... докт. педаг. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – К., 1997. – 35 с.
9. Шоригін С.М. Візуальне моделювання в інформаційних технологіях / С.М.Шоригін // Перспективи науки та освіти. – 2014. – №6 (12). – С. 19-25.
10. Яценко Н.Є. Тлумачний словник суспільствознавчих термінів / Н.Є.Яценко. СПб. : Лань, 1999. – 524 с.

Сычикова Я. А., Ковачев С.С.

ДИДАКТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ КОЛЛАЖА КАК МЕТОДА ОБУЧЕНИЯ ТЕХНОЛОГИИ

В статье рассматривается проблема определения путей внедрения информационных технологий в процесс профессиональной подготовки будущих учителей технологии на основе реализации метода коллажа. Коллаж является одним из инновационных методов обучения творчеству, обладающий воспитательным и образовательным значением в развитии студентов, и может быть использован в системе высшего технологического и дизайнерского образования, формируя у студентов творческое и креативное мышление.

Ключевые слова: коллаж, метод обучения, творческие способности, технологическое образование.

Suchikova Y., Kovachov S.

FEATURES COLLAGE AS DIDACTIC TEACHING METHODS TECHNOLOGIES

The problem of identifying ways of implementing information technology in training future teachers of technology-based implementation of the method of collage. Collage is one of the innovative teaching methods work, which has educational and educational value in the development of students, and can be used in higher technological and design education, forming the students creative thinking and creative.

The method of collage is emotional and imaginative design and implementation of the image. Today, collage is the main method for creating objects of different purpose - printing and promotional items, educational posters and leaflets, objects object-spatial environment. Collage allows you to remove stereotyped perception broaden the search range of harmony and contrasts in the outside world and artistic creativity. Collage method aims at removing restrictions perception regarding color, shape, texture and texture of objects.

Key words: collage method of teaching, creativity, technological education.

Подано до редакції 01.04.2015.